

N:o 75.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1895, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i folkskoleläraryarnes enke- och pupillkassa.

(1:a U. A.)

Uti en den 8 mars innevarande år till Riksdagen aflåten proposition (n:o 39) har Kongl. Maj:t, med åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit Riksdagen, att från och med år 1896 en förhöjning i samtliga från folkskoleläraryarnes enke- och pupillkassa vid nämnda års ingång och derefter utgående enke- och barnpensioner måtte ega rum i så måtto, att pension för enka skulle utgå med 25 procent af den lön, för hvilken vederbörande skolområde eller skoldistrikt i afseende å delegares egen pensionering vunnit delaktighet i folkskoleläraryarnes pensionsinrättning, pension för enka med ett eller flera pensionsberättigade barn med 37 $\frac{1}{2}$ procent, pension för ensamt barn med 12 $\frac{1}{2}$ procent och pension för två eller flera barn med 25 procent, allt enligt samma beräkningsgrund.

Vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t har statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet erinrat, att Riksdagen i skrifvelse
Bih. till Riksd. Prot. 1895. 4 Saml. 1 Afd. 50 Häft. (N:o 75).

den 6 maj 1893 anført, bland annat, huru som, enligt det för folkskolelärares enke- och pupillkassa gällande reglemente den 15 oktober 1875, pension för ensam enka utginge med 20 procent af den lön, efter hvilken tjensten vore delaktig i folkskolelärares pensionsinrättning, för enka med ett eller flera pensionsberättigade barn med 30 procent, för ett ensamt barn med 10 procent och för två eller flera barn med 20 procent af samma lönebelopp. Då delaktighetsbeloppet från början af år 1892 varit lägst 700 kronor, utgjorde pensionen numera i regeln 140 kronor för ensam enka och 210 kronor för enka med barn, under det att för redan afgångna folkskolelärares enkor pensioner kunde vara lägre än 140 kronor. Vid 1890 års slut hade pensioner utgått till tjugo enkor med blott 80 kronor, till tolf med hvardera 100 kronor och till tvåhundra trettiofyra med hvardera 120 kronor.

Hos Riksdagen hade i väckt motion framhållits önskvärdheten deraf, att en utredning verkställdes, huruvida, utan höjning af vare sig statsbidraget eller delegarnes afgifter, en sådan förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i nämnda kassa kunde ega rum, att samtliga pensioner komme att utgå med högre procent af delaktighetsbeloppet än hvad nu vore fallet.

Detta förslag innefattade ett för landets folkskolelärarepersonal redan mångårigt önskningsmål, om hvars behjertansvärda beskaffenhet blott en mening kunde hysas. Under de sistförflutna åren hade ämnet vid flera tillfällen bragts på tal af de revisorer, som i följd af Kongl. Maj:ts uppdrag granskat kassans förvaltning. På allt starkare grunder hade man nemligen ansett sig kunna ifrågasätta, huru vida icke kassans ställning i sjelfva verket vore betydligt förmånligare, än hvad som efter de ursprungliga beräkningarna antagits. Då den alltjemt befästa öfvertygelsen om möjligheten af ett bättre tillgodoseende af efterlevande enkors och barns intressen måste, der den icke antingen blefve klarligen vederlagd eller ock vunne förtjent afseende, hos landets talrika folkskolelärarepersonal åstadkomma en misstämning, hvilkens befogenhet knappast kunde förnekas, hade Riksdagen, som ansett att den begärda utredningen icke borde förvägras, anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huru vida, utan höjning af vare sig statsbidraget eller delegarnes afgifter, en sådan förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i folkskolelärares enke- och pupillkassa kunde ega rum, att samtliga pensioner komme att utgå med högre procent af delaktighetsbeloppet än hvad nu vore fallet, samt att Kongl. Maj:t ville till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill utredningen kunde föranleda.

I anledning af denna Riksdagens framställning hade direktionen

öfver folkskolelärares pensionsinrättning, som jemväl förvaltar ifrågasvarande enke- och pupillkassa, anbefalts att låta verkställa den utredning, som deraf påkallades, samt att dermed jemte eget utlåtande till Kongl. Maj:t inkomma.

I afseende å statsrådsprotokollets innehåll i öfrigt tillåter sig utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet.

Till folkskolelärares enke- och pupillkassa utgår för närvarande ett årligt statsbidrag af 63,500 kronor, deraf 3,000 kronor till förvaltningens bestridande. I afseende å berörda statsbidrag, hvilket år 1885 höjdes från 56,000 kronor till nyssnämnda belopp, anser sig utskottet böra erinra, att då Riksdagen år 1875 beslöt att för inrättande af en pensionsanstalt för folkskolelärares enkor och barn i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af Kongl. Maj:t föreslagna grunder, hvilka ännu gälla, höja bidraget till folkskolelärares enke- och pupillkassa, då 2,000 kronor, med 54,000 kronor, Riksdagen beviljade denna anslagsförhöjning att utgå, så länge sådant finnes för pensionsanstalten behöfligt, hvilken omständighet hvarken vid frågans behandling vid 1893 års riksdag eller vid ärendets senare handläggning synes utskottet hafva blifvit tillräckligt uppmärksamrad.

De beräkningar öfver kassans ekonomiska ställning, hvilka ligga till grund för ifrågasvarande förslag att höja de från kassan utgående pensioner med 25 procent, stödja sig på antagandet antingen, enligt den af professor Lindstedt gjorda utredning, att för framtiden kunde påräknas en medelränta af 4,31 procent å kassans redan samlade kapital och 3,5 procent å det härefter samlade kapitalet, eller ock, enligt den beräkning kassans revisorer gjort, att medelräntan å kassans kapital i dess helhet skulle åtminstone ett par tiotal af år kunna hålla sig högre än 4 procent.

Under framhållande deraf, att inom tio år omkring $\frac{5}{6}$ af kassans nu samlade kapital måste antagas blifva omplacerade och således röna inflytande af de vexlingar i räntan, som under dessa år otvifvelaktigt komme att inträda, äfvensom af den oförmånliga inverkan på kassans finansiella ställning, som kunde föranledas af en möjligen inträdande förhöjning i det lägsta delaktighetsbeloppet i folkskolelärares pensionsinrättning, af hvilket de från folkskolelärares enke- och pupillkassa utgående pensionernas storlek vore beroende, har folkskolelärares pensionsinrättnings direktion, som ansett revisorerernas nyssnämnda antagande ohållbart, förklarar, att direktionen, med afseende så väl å den rörlig-

het, hvilken kassans placeringar vore underkastade, som å räntans sjunkande tendens, icke känt sig till fullö öfvertygad, att kassan utan ökning vare sig af statsbidraget eller af delegarnes afgifter kunde bära de större kostnader, som den ifrågasatta pensionsförhöjningen måste medföra, hvarför direktionen, om hänsyn allenast toges till kassans ekonomiska ställning, endast med tvekan ansett sig kunna biträda förslaget.

Utskottet, som erfarit att direktionen redan nu sett sig nödsakad placera betydande belopp af de utaf direktionen förvaltade medel i kommunallån till lägre ränta än 4 procent, anser på grund af hvad direktionen derutinnan anfört högst osannolikt, att, om kassans förbindelser komme att ökas med 25 procent, kassan skulle kunna fullgöra desamma utan en snar höjning vare sig af delegarnes bidrag eller statens tillskott.

Och då, hvad den senare åtgärden beträffar, kassans nuvarande ekonomiska ställning enligt utskottets åsigt snarare bort föranleda en af 1875 års Riksdag förutsatt minskning i statens bidrag till kassan än framkalla beslut om vidtagande af en pensionsförhöjning, som skulle kunna medföra anspråk på ytterligare ökning af detta statsbidrag, anser sig utskottet böra hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 30 april 1895.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS PERSSON.

Reservation:

af herr *S. G. von Friesen*, som yrkat, att utskottet måtte hemställa,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition må af Riksdagen bifallas.